UCP 600 AÇISINDAN BANKALARIN BELGELERLE BAĞLI OLMASI KURALI

DOCTRINE OF DOCUMENTS IN TERMS OF UCP 600

Nuşen Pelin DALGIÇ ATABAŞ*

Özet: Uluslararası ticarette sıkça başvurulan bir finansman yöntemi olarak karşımıza çıkan akreditif mekanizmasına hâkim ilkelerden birisi "bankaların belgelerle bağlı olması kuralı"dır. Akreditifler genellikle, ICC'nin değişik zamanlarda revize ettiği UCP olarak ifade edilen düzenlemelerine tâbi kılınmaktadırlar. Bu bağlamda söz konusu olan son revizyon UCP 600'dür. Bu çalışmada, "bankaların belgelerle bağlı olması kuralı", akreditifin bağımsızlığı/soyutluğu ilkesi ile bağlantısı belirlenerek, incelenecek ve UCP 600 açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Akreditif, UCP 600, Akreditifin Bağımsızlığı/Soyutluğu, Bankaların Belgelerle Bağlı Olması, Belgelere Sıkı Bağlılık İlkesi, Esas İtibariyle Uygunluk İlkesi

Abstract: One of the fundamental principles of documentary credit, which is a frequently used financial method in international trade, is the doctrine of documents. Documentary credits usually applies the regulations referred to as UCP, which ICC revised at different times. In this regard, the final revision is UCP 600. In this article, doctrine of documents is to be examined while its connection with the principle of autonomy is determined and to be evaluated in terms of UCP 600.

Keywords: Documentary Credit, UCP 600, Principle of Autonomy/Independence, Doctrine of Documents, Doctrine of Strict Compliance, Doctrine of Substantial Complianc

I. GİRİŞ

Sınır ötesi ticaretin söz konusu olduğu hallerde çoğu zaman farklı ülkelerde bulunan alıcı ile satıcı birbirini tanımamaktadır. Söz konusu durum alıcı için, sözleşmeye konu malı öngörülen sürede ve kalitede elde edememe; satıcı için, mal ya da hizmet karşılığı olan bedeli alamama risklerini beraberinde getirmekte; sözleşmeye taraf kişiler

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı

arasında çıkar çatışmaları gündeme gelmektedir. Şöyle ki, sözleşmeye konu malı belirtilen sürede ve kalitede elde etmek, bedelini de malın mülkiyeti kendisine geçtiğinde ödemek isteyecek olan alıcının karşısında, sattığı malın bedelinin kendisine ödeneceğinden emin olmak, hatta malın mülkiyeti kendisinde iken bu karşılığı elde etmiş olmak isteyecek bir satıcı bulunacaktır.

Uluslararası ticaretin gelişmesi sonucu sıkça gündeme gelen söz konusu ilişkiler, küreselleşme olgusu ile birlikte son derece önem kazanmış; neticede bu yapı içerisinde yer alan kişiler kendilerini ve dolayısıyla uluslararası ticareti güvence altına alacak mekanizmalara yönelmişlerdir. İşte, uluslararası ticarî satımlarda -ve buna benzer sözleşme ilişkilerinde- alıcı ve satıcı açısından mevcut bu riskler ve çıkar çatışmaları, bankaların aracılığı ve garantisinin söz konusu olduğu, akreditif[1] sistemi ile bertaraf edilmeye çalışılmış ve finansman açısından güvenli bir yol oluşturulmak istenmiştir.[2]

Uluslararası ticaretin[3] finansmanında güven ortamına ihtiyaç du-

---

1 Akreditif çeşitli açılardan tasniflere tabi tutulmaktadır. Bunlardan birisi de "basit (adî; belgesiz; nakit) akreditif-belgeli (vesikalı) akreditif" ayrımıdır. Basit akreditif, akreditifin tarihî gelişimi içinde ilk olarak ortaya çıkmış olan, lehtarın bankadan ödeme talep edebilmesi için bankaya herhangi bir belge ibrazına gerek olmayan akreditif türünü ifade etmektedir. Belgeli akreditifte ise, bankadan ödeme talebinde bulunabilmek için malları temsil eden belgelerin ibrazı gerekmektedir. Bununla beraber, günümüzde akreditif denildiğinde akla belgeli akreditif gelmektedir. Bu doğrultuda bkz. Vahit Doğan, Uluslararası Ticarette Ödeme Aracı Olarak Akreditif, 2. Baskı, Ankara 2005, s. 48.
Buna paralel şekilde, örneğin İngilizce ve Almanca'da, "letter of credit" ve "akkreditiv" kavramları yanı sıra "documentary credit" ve "dokumenten akkreditiv" ifadeleri de "akreditif"in karşılığı olarak kullanılmaktadır.
Bu çalışmada da, uygulamadaki durum dikkate alınarak, "belgeli akreditif" yerine yalnızca "akreditif" ifadesi kullanılacaktır.

2 Richard King, Gutteridge and Megrah's Law of Bankers' Commercial Credits, 8th ed., Europa Publications, 2001, s. 1; Akın Ekici, "Akreditifte Lehtarın Dürüstlük Kurallarına Aykırı Olarak (Fraud) Bedeli Talep Etmesi ve Bu Durumda Akreditif Bedelini İştira (İskonto) Eden Bankanın Hukuki Durumu", Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2001, 157-177, s.159.

3 Belirtmek gerekir ki, akreditif mekanizması hemen her zaman uluslararası nitelik arz ediyor olsa da, aynı ülkedeki alıcı ve satıcı arasında kullanılmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu yönde bkz. Seza Reisoğlu, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif, Ankara 2009, s. 21; Seza Reisoğlu, Akreditif ile İlgili 600 Sayılı Kuralların Uygulanması ve Sorunlar – Konferans (26 Eylül 2014), Ankara 2015, s. 10; Arslan Kaya, Belgeli Akreditifte Lehdarın Hukukî Durumu, İstanbul 1995, s. 9; Doğan, s. 27.

yulması nedeni ile uygulamada ortaya çıkmış olan[4] akreditif mekanizmasının[5] işleyişi şu şekilde özetlenebilir:[6] Öncelikle alıcı (ithalatçı) ve satıcı (ihracatçı) arasında, ödemenin akreditif yolu ile yapılacağının kararlaştırıldığı bir satım sözleşmesi yapılır. Alıcı (akreditif âmiri; *the applicant*), bankasına (âmir banka, akreditif bankası; *the issuing bank*, *the opening bank*, *the applicant bank*) akreditif açtırma talebi ile başvurur.[7] Banka, akreditif metnini (küşat mektubunu) hazırlar, satıcının bankasına (muhabir banka, ihbar bankası; *advising bank*) gönderir ve bu banka tarafından söz konusu metin satıcıya (lehtar; *the beneficiary*) iletilir.[8] Satıcı, malları yükleyip akreditif metninde alıcı tarafından belirtilmiş olan evrakı kendi bankasına verdiğinde, söz konusu belgeler amir bankaya gönderilir ve amir banka durumu alıcıya bildirir. Alıcının belgeler ile malı elde edebilmesi için ya satım bedelinin hesabından bloke edilmiş olması ya da belgeleri almadan önce bedeli bankaya ödemiş olması gerekir. Alıcı, elindeki belgeler ile malları elde ederken, amir banka söz konusu bedeli muhabir banka aracılığı ile satıcıya iletir.

---

4 Akreditifin tarihî gelişimi için bkz. Doğan, s. 28-29.

5 Akreditif mekanizmasının temeli, "havale" hukukuna ilişkin dogmatik yapıda bulunmaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Arif B. Kocaman, Türk Borçlar Hukukunda Havale, Ankara 2001, s. 3 vd.

6 Akreditif mekanizmasının işleyişi ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. Roberto Bergami, "UCP 600 rules – changing letter of credit business for international traders?", Int. J. Economics and Business Research, Vol. 1, No. 2, 2009, 191-203, s. 193-195; Garth Christopher Wooler, Legal and Practice Perspectives on Documentary Credits under the UCP 600, (çevrimiçi) https://www.academia.edu/9111965/Legal_and_Practice_Perspectives_on_Documentary_Credits_Under_UCP_600 (26.10.2017), s. 35-44; Tareq Al-Tawil, "Letters of Credit and Contract of Sale: Autonomy and Fraud", 16 Int'l Trade&Bus. L. Rev. 159 2013, s. 162-167; Cemal Şanlı/Nuray Ekşi, Uluslararası Ticaret Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2005, s. 85-86; Hamed Alavi, "Documentary Letters of Credit, Principle of Strict Compliance and Risk of Documentary Discrepancy", 19 Kor. U. L. Rev. 3 2016, s. 4-5.

7 Alıcının bankaya yapmış olduğu bu başvuruya "akreditif teklifi", "akreditif emri" ya da "akreditif talimatı" denilmektedir.

8 Amir banka ve muhabir banka dışında, teyit bankası (the confirming bank), görevli banka (the nominated bank) vb. olarak adlandırılan bankalar da akreditif ilişkisine dâhil olabilmektedirler. Akreditifin tarafları hakkında daha fazla bilgi için bkz. Ekici, s. 162-164; Doğan, s. 43-46; Abdurrahman Özalp, Dış Ticarette Yeni Kurallar UCP 600'ın Kullanılması ve Akreditif, 2. Baskı, İstanbul 2007, s. 24-28; Ünal Tekinalp, Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 2009, s. 556-562; Sibel Özel, "Akreditif İlişkisinde UTO Kurallarının (UCP 600) Bankalar Arası İlişkiye Etkisi", (çevrimiçi) http://dosya.marmara.edu.tr/huk/Sempozyumyay%C4%B1nlar%C4%B1/ipekyolucanlan%C4%B1yor/Prof.Dr.sibel_ZEL.pdf (26.10.2017), s. 348-351; Wooler, s. 36-44.

Bu şekilde işleyen akreditif mekanizması sayesinde, satıcı, akreditifte belirtilmiş olan belgeleri alıcının görevlendirmiş olduğu bankaya ibrazı karşılığında malların bedelini almayı garantilemekte; alıcı da ödemenin sadece belirtmiş olduğu belgeler karşılığında –ki bu belgeler söz konusu malların istenilen nitelik ve kalitede olduğunu, ayrıca mülkiyetlerinin de alıcıya geçtiğini belgeleyecektir- yapılacağı güvencesine sahip olmaktadır.[9]

Uluslararası ticarette sıkça başvurulan bir finansman yöntemi olmasına karşın, akreditif, millî hukuk sistemlerinde ayrıntılı bir düzenlemeye konu olmamıştır.[10] Bununla beraber, uygulamada ortaya çıkması muhtemel farklılıkları bertaraf etmek için Milletlerarası Ticaret Odası (*International Chamber of Commerce -ICC-*) akreditiflere ilişkin yeknesak kurallar oluşturma yoluna gitmiştir. Günümüzde, İngiliz yargıçların "uluslararası ticaretin can damarı" olarak tanımladığı[11] akreditif mekanizması, sıklıkla ICC'nin değişik zamanlarda revize ettiği ve "Akreditiflere İlişkin Birörnek Usuller ve Uygulama" ("*The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits*" *-UCP-*) olarak adlandırılan düzenlemelerine tâbi kılınmaktadır.

Söz konusu düzenlemeler ile uluslararası yeknesaklık anlamında belli açılardan başarı sağlanmış olsa da, akreditife yönelik tüm hususlar bu metinlerde ele alınamamış, bazı konularda kesin çözümler getirilememiştir. İşte, "bankaların belgelerle bağlı olması kuralı" da bu duruma örnek teşkil eden konulardandır ve bu yönü ile, UCP 2007 Revizyonu'nun (UCP 600) gündeme gelmesindeki sebeplerden birini oluşturmuştur.

Bu çalışmada, akreditife ilişkin temel ilkeler arasında yer alan "bankaların belgelerle bağlı olması kuralı" incelenmeye, uluslararası alandaki en son düzenleme olan UCP 600 ile söz konusu ilkede yapıl-

---

9 Cengiz Kostakoğlu, Bankalar Kanunu Şerhi - Banka Kredi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar ve Akreditif, 4. Bası, İstanbul 2003, s. 1545.

10 Sadece Amerika Birleşik Devletleri'nde akreditifi ayrıntılı olarak düzenleyen hükümler -UCC Article 5- bulunmaktadır. UCC Article 5 için bkz. (çevrimiçi) https://www.law.cornell.edu/ucc/5 (26.10.2017).

11 Örneğin Kerr LJ tarafından "R.D. Harbottle (Merchantile) Ltd. v. National Westminster Bank Ltd.",[1978] Q.B. 146, s. 155, davasında ve Donaldson LJ tarafından "The Bhoja Trader" (Intraco Ltd. v. Notis Shipping Corporation of Liberia, [1981] 2 Lloyd's Rep. 256, s. 257) davasında akreditif için söz konusu ifade ("the life blood of international commerce") kullanılmıştır.

mış değişiklikler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle UCP'nin tarihî gelişimi ve yapısı ile bankaların belgelerle bağlı olması kuralı hakkında bilgi verilmiş; daha sonra, bu kuralda UCP 600 ile yapılan değişiklikler incelenmiştir.

II. UCP'NİN TARİHî GELİŞİMİ VE HUKUKÎ NİTELİĞİ

Akreditif mekanizmasının genellikle uluslararası ticarette uygulama alanı bulması, ülke uygulamalarının öngörülebilir olması gereğini beraberinde getirmiştir.[12] Bu doğrultuda, ulusal düzeydeki çalışmalar[13] I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından başlamıştır. Bu ilk çabalar neticesinde, örneğin, Berlin'deki bir banka göndereceği dokümanlar karşısında New York'taki başka bir bankanın nasıl işlem yapacağını bilebilir hale gelmiştir.[14]

Milletlerarası standartların oluşturulması çalışmaları ise, ICC'nin 1929 yılında Amsterdam'da düzenlenen kongresi ile (*1929 Congress of the International Chamber of Commerce*) başlamıştır. Bu kongre sonrasında ortaya çıkan düzenleme, sadece Belçika ve Fransa tarafından benimsenmiş, dolayısı ile istenilen başarı sağlanamamıştır. ICC'nin 1933 yılında Viyana'da gerçekleştirdiği kongrede (*ICC's 7th Congress*) söz konusu metin baştan sona revize edilmiş; "Akreditiflere İlişkin Birörnek Usuller ve Uygulama" ("*The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits*" *-UCP-*) (UCP 82) olarak adlandırılmış ve UCP'nin daha sonra çeşitli zamanlarda gözden geçirilip revize edilecek metinlerinin temeli olmuştur. 1933 yılında ICC tarafından yürürlüğe konan bu metin, bazı Avrupa ülkelerindeki bankerler ve münferit olarak Amerika'daki bazı bankalar tarafından kabul edilmiştir.[15] 1933 yılından bu

---

12 Bu doğrultuda bkz. E. Peter Ellinger, "The Uniform Customs-their nature and the 1983 revision', LMCLQ 1984, 578, s. 578-580; Alan Davidson, "Commercial Laws in Coflict-An Application of the Autonomy Principle in Letters of Credit", International Trade and Business Law Annual, April 2001, Vol. VI, 65-79, s. 67-69.

13 1920'de New York'da toplanan "The New American Commercial Credits Conference" tarafından Amerika'daki bankalar tarafından uygulanacak bir dizi düzenleme yayımlanmıştır. Almanya'daki bankalar 1923'te Berlin'de benzer bir girişimde bulunmuştur; bu girişimler 1925'te Fransa, Norveç, Çekoslovakya, İtalya ve İsveç, 1926'da Arjantin, 1928'de Danimarka ve 1930'da Hollanda tarafından takip edilmiştir.

14 E. Peter Ellinger, "The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits-the 1993 Revision", LMCLQ 1994, 377, s. 377-378.

15 Ellinger, (1983 Revision) s. 578-579; Ewan Mckendrick, Sale of Goods, LLP, London – Hong Kong 2000, s. 703.

yana 1951[16] (UCP 151), 1962[17] (UCP 222), 1974[18] (UCP 290), 1983 (UCP 400), 1993[19] (UCP 500) ve son olarak 2007 yılında olmak üzere UCP altı kere revize edilmiştir. Mayıs 2003'te çalışmalarına başlanan son revizyon[20] "Akreditiflere İlişkin Birörnek Usuller ve Uygulama 2007, Milletlerarası Ticaret Odası Broşür No: 600 (ABK 600); *ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credit (UCP 600)*" 25 Ekim 2006 tarihinde ICC'nin Bankacılık Komisyonu tarafından oybirliği ile kabul edilmiş ve 1 Temmuz 2007 tarihinden itibaren uygulanabilir hale gelmiştir.[21]

Günümüzde UCP hemen tüm dünyada uygulanmaktadır. Ülkeler, UCP'de yer alan kurallara katıldıklarını ICC'ye bildirmekte;[22] katıldıklarını resmen bildirmeyen ülkeler ise, uluslararası bankacılık uygulamalarını bu kurallara göre yürütmektedirler. Bu nedenle, UCP'nin,

---

16 UCP'nin bu metni, Asya, Afrika, Avrupa ve Amerika kıtalarında -Amerika Birleşik Devletleri de dâhil- önemli sayıda ülke tarafından kullanılmıştır.

17 Söz konusu metin 1951 yılında yayımlanan metni kabul etmiş olan ülkelerin yanı sıra Birleşik Krallık ve diğer Commonwealth ülkelerinde yer alan bankalar tarafından da kabul edilmiştir.

18 Sözü edilen revizyon sırasında ICC, UNCITRAL (United Nations Commision on International Trade Law; Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu) tarafından da desteklenmiştir. Ayrıca ICC'ye üye olmayan sosyalist ülkelerde yer alan bankacılık birlikleri, oluşturdukları bir ad hoc çalışma grubu ile, bu revize çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır.

19 UNCITRAL, 1993 Revizyonunu bütünü açısından onaylamış ve UCP'de yer alan kuralların tüm akreditiflere uygulanmasını tavsiye etmiştir.

20 Söz konusu revizyon çalışmaları için ICC Bankacılık Komitesi, önemli görevleri üstlenmesi amacı ile, iki tane çalışma grubu oluşturmuştur. Taslak Grubu (Drafting Group) ve Danışma Grubu (Consulting Group) olarak adlandırılan bu çalışma grupları UCP 600 metnini oluştururken ICC'nin kırk beş Ulusal Komitesi (National Committees) ile istişare etmiştir ve bu çalışmalar üç yıl devam etmiştir. Bu süreçte Bankacılık Komisyonu (Banking Commission) tarafından yayımlanmış yaklaşık altı yüz görüş, çok sayıda DOCDEX kararı (DOCDEX, ICC'nin akreditiflere ilişkin anlaşmazlıkların çözümü için bilirkişilik hizmeti kurallarıdır), ICC'nin Ulusal Komitelerinden gelen beş binin üzerinde yorum yanında bankacılar, hukukçular ve değişik sektörlerde çalışan kişilerin görüşleri incelenip göz önünde tutulmuştur. Bu nedenle UCP 600 metni, "UCP tarihindeki, üzerinde en çok inceleme ve yorum yapılan belge" olarak nitelendirilmiştir (bkz. Pradeep Taneja, "UCP 600: A document restoring the credibility of L/Cs", (2007) 109(2) Business Credit 56, s. 57).

21 Uygulamada UCP 600'ün ISBP (International Standard Banking Practice; Uluslararası Standart Bankacılık Uygulamaları), Commentary to UCP 600 (Taslak Grubu'nun Yorumu) ve ICC Banking Commision Opinions (ICC Bankacılık Komisyonu Görüşleri) ile destekleneceğinin unutulmaması gerekmektedir.

22 Türkiye gibi Bankalar Birliği organizasyonu bulunan ülkelerde, katılım bu birlikler aracılığı ile kollektif olarak, bulunmayan ülkelerde ise bankalar tarafından münferiden gerçekleştirilmektedir.

"tereddütsüz, akreditiflere yönelik düzenlemelerin temel taşı haline geldiği" kabul edilmektedir.[23]

Bununla beraber, UCP 600 m.1[24]'de de açıkça belirtildiği gibi, UCP metni kanun gücünde değildir;[25] sadece tarafların bu yönde irade açıklamasında bulunmaları halinde uygulama alanı bulabilir.[26] Kısacası, bu kuralların[27] uygulanmasında "irade serbestîsi ilkesi" geçerlidir.[28]

UCP'nin hemen tüm dünyada uygulanıyor olmasında değişik zamanlarda yapılan revizyonların etkisi büyük olmuştur. Çünkü bu revizyon çalışmaları ile, hem değişik ülkelerin üzerinde anlaşabileceği ortak paydaların oluşturulması hem var olan kuralların uygulanmasında görülen aksaklıkların ortadan kaldırılması hem de ilgili alanlarda yaşanan gelişmelerin kurallara yansıtılması hedeflenmiştir.

En son revizyon olan UCP 2007 Revizyonu'nda da amaç, maddelerin daha açık ve net bir biçimde ele alınması ve böylece uygulanmalarında birliğin sağlanmasını gerçekleştirmek olmuştur. Bu doğrultuda, yeni metinde,[29] akreditif süreci tekrar düzenlenerek yeni bazı şartlar

---

23 Bu yönde bkz. Ellinger, (1983 Revision) s. 578 ("… without a shred of doubt, become the cornerstone of the law pertaining to letter of credits").

24 Söz konusu maddeye göre: "Akreditiflere ilişkin Birörnek Usuller ve Uygulama, 2007 Revizyonu, 600 sayılı ICC Yayını (UCP), akreditif metni akreditifin bu kurallara tabi olduğunu açıkça belirttiğinde herhangi bir akreditife (uygulanabildikleri ölçüde herhangi bir teminat akreditifi – standby letter of credit – dâhil) uygulanan kurallardır. Bu kurallar akreditif şartlarıyla açıkça değiştirilmedikleri veya uygulama dışı bırakılmadıkları sürece akreditifin bütün tarafları için bağlayıcıdır".

25 Konu hakkında farklı görüşler ve ülke uygulamaları için bkz., Ellinger, (1983 Revision) s.583-586; Hans von Houtte, The Law of International Trade, 2nd ed., Sweet & Maxwell, 2002, s. 271-273; Tekinalp, s. 570-572; Reisoğlu, (Akreditif), s. 55-57; Wooler, s. 12-15; Doğan, s. 31-35.

26 UCP'ye atıf yapıldığında söz konusu düzenlemelerin sözleşme hükmü haline geleceği yönündeki Yargıtay görüşü için, örnek olarak, bkz. 11. H.D. 1.11.2004, E. 2004/1535, K. 2004/10618. Aynı yönde bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 75.
Bir ülkede akreditiflere yönelik olarak UCP'nin uygulanacağı konusunda bir düzenleme yapılmış olması halinde tarafların isteği ile bağlı kalınmaksızın söz konusu kuralların uygulama alanı bulacağı unutulmamalıdır.

27 UCP 600 metninde yer alan düzenlemelerin "kural" niteliğinde olduğu yönünde bkz. dn.29.

28 Uygulamada taraflar sıklıkla sözleşme ve akreditif metninde açıkça UCP'nin uygulama alanı bulacağını belirttikleri için söz konusu kuralların hukukî niteliği ile ilgili anlaşmazlıklara çok fazla rastlanmamaktadır.

29 Söz konusu metinde, UCP 500'de 49 olan madde sayısı 39'a indirilmiştir. Bu durum ise, temel olarak, belli konulardaki düzenlemelerin metinden çıkarılmasından değil, aynı konuya ilişkin farklı maddelerde yer alan tekrarların ortadan kaldırılmış olmasından kaynaklanmıştır.

getirilmiş, ayrıca mevcut kuralların[30] ne şekilde yorumlanması gerektiği konularının açıklığa kavuşturulmasına çalışılmıştır. Bunun için kurallar hem tek tek hem de bir bütün olarak dikkatlice incelenmiştir. Sonuç olarak UCP 600 metninde, örneğin, m.2'de -"Tanımlar" başlığı altında- önemli bazı terimlerin tanımlarına,[31] m.3'te tamamen yeni bir bölüm olan "Yorumlar"a yer verilmiş;[32] "makul süre" ifadesi kurallardan çıkarılarak bankalara belgeleri incelemesi için, "azamî" olarak ifade edilen, beş banka iş günü verilmiş; amir ve lehtarın adreslerine ilişkin yeni düzenleme getirilmiş; belgelerin asılları konusu üzerinde daha ayrıntılı durulmuş; taşıyan ve acentelerin kimliğinin saptanması hususunda yaşanan karışıklıkların çözümlenmesi için taşımaya ilişkin maddeler tekrar düzenlenmiştir.[33]

ICC her ne kadar 2007 Revizyonu'nu, UCP tarihindeki en kapsamlı revizyon olarak takdim etmişse de söz konusu revizyon ile belirli bazı kuralların içeriğinde esaslı değişiklikler yapılmıştır. Özellikle akreditifin uluslararası bir ödeme mekanizması olma özelliğinin zarar görmemesi adına, belgelerin ilk ibrazlarında bankalar tarafından reddedilme oranlarının yüksekliği üzerinde durulmuş; bu doğrultuda bankaların belgelerle bağlı olması kuralına ilişkin olarak "şekle sıkı sıkıya bağlılık" ve "uluslararası ticaretin finansmanı için uygulanabilir bir ödeme mekanizması oluşturulması gerekliliği" arasında bir denge oluşturulmaya çalışılmıştır.

---

30 UCP 500 metninden farklı olarak, UCP 600 m.1'de bu metinde yer alan düzenlemelerin her akreditif ilişkisine uygulanacak "kurallar" olduğu ifade edilmiştir. Bu madde ile, ilk defa UCP metninde yer alan düzenlemelerin "kural" niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, artık UCP 500 metninden farklı olarak, her maddenin başında "akreditifte aksi belirtilmedikçe" ya da buna benzer ifadeler kullanılması gerekmemektedir. Bu doğrultuda bkz. Thanuja Rodrigo, "UCP 500 to 600: A Forward Movement", 18 eLaw J. 1 2011, s. 3.

31 Bu maddede ihbar bankası, amir, banka iş günü, lehtar, uygun ibraz, teyit, teyit bankası, akreditif, ibrazın karşılanması, amir banka, iştira, görevli banka, ibraz ve ibraz edenin tanımlarına yer verilmiştir. Söz konusu tanımlar, kavramların yorumlanması sırasında yaşanan tartışmaların sonlandırılması yönünde önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu yönde bkz. Rodrigo, s. 3.

32 Bu maddede, örneğin, akreditifte aksi belirtilmedikçe o akreditifin dönülemez olduğu belirtilmiş (konu hakkında bkz. Rodrigo, s. 4-5; Wooler, s. 33-34), bankanın farklı ülkelerdeki şubelerinin ayrı bankalar olarak dikkate alınacağı ifade edilmiştir.

33 UCP 2007 Revizyonu ile yapılan değişiklikler hakkında genel bilgi için bkz., WG Schulze "The UCP 600: A New Law Applicable to Documentary Letters of Credit", 21 S. Afr. Mercantile L.J. 228 2009, s. 231; Özalp, s. 199-202; Rodrigo, s. 2-20.

III. BANKALARIN BELGELERLE BAĞLI OLMASI KURALI

1) Bankaların Belgelerle Bağlı Olması Kuralının Akreditif Uygulamasındaki Yeri ve Akreditifin Bağımsızlığı/Soyutluğu Prensibi ile İlişkisi

Akreditif ilişkisinde satıcı, satış bedelini elde edebilmesinin ibraz ettiği belgelerin akreditifte belirtilmiş olan nitelik ve özellikleri karşılamasına bağlı olduğunu bilmektedir. Bu durum, alıcı ile satıcı arasındaki satım sözleşmesinde akreditife veya dokümanların ibrazına yönelik olarak ne şekilde karara varıldığı ile ilişkilidir. Dolayısıyla, sözleşmede, hangi tür akreditifin uygulanacağının, satım bedelinin elde edilebilmesi için bu akreditif türünün hangi belgelerin ibrazını gerektirdiğinin açık bir şekilde belirtilmiş olması satıcının menfaatine, belgelere ilişkin istemlerin olabildiğince kesin biçimde belirtilmiş olması ise alıcının menfaatine olacaktır[34] İşte, bu noktada akreditiflere ilişkin iki önemli ilke, yani "akreditifin bağımsızlığı/soyutluğu" ve "bankaların belgelerle bağlı olması kuralı" gündeme gelmektedir.

Akreditifin temel özelliklerinden birisi, akreditif amiri ve lehtar arasında yapılmış ve akreditife temel teşkil eden sözleşmeden ayrı ve bağımsız olmasıdır.[35] Bu husus, "akreditifin bağımsızlığı/soyutluğu prensibi"[36] ("*principle of autonomy/independence*"; "*Prinzip der Abstraktheit*", "*Unabhängigkeit des Akkreditivs*") olarak adlandırılır. Daha açık bir ifade ile, bir akreditif ilişkisinde banka, alıcı ve satıcı arasındaki satım sözleşmenin gereğince yerine getirilmiş olup olmadığı ile ilgilenmeye-

34 Ayrıntılı bilgi için bkz., Özalp, s. 57-61; Doğan, s. 101-102.

35 Bu yönde bkz. King, s. 5-8; Ekici, s. 164-166; Hamed Alavi, "Illegality as an exception to Principle of Autonomy in Documentary Letters of Credit: A Comparative Approach", 20 Kor. U. L. Rev. 3 2016, s. 5.

36 Bu şekildeki kullanım için bkz. Ekici, s. 164-166. Tekinalp, "soyut bağımsızlık ilkelerinin özdeş kabul edilmelerinin doğru olmadığı"; bununla beraber, söz konusu iki ilkenin birbirini tamamlar nitelikte olduğu görüşündedir. Bu yönde bkz. Tekinalp, s. 566-567. Kaya ise UCP 500 m. 3 (metinde m. 2 olarak ifade edilmiştir) bağlamında "Akreditifin temel ve karşılık ilişkilerinden bağımsızlığı" ifadesini kullanmış (bkz. Kaya, s. 107) ve soyutluk ilkesini ayrı bir başlık altında ele almış olmakla birlikte, soyutluk ilkesini açıklarken "(a)kreditif ilişkisini, özellikle lehdarın hukukî durumunu, esas itibariyle bu iki işlemin gerçek akreditifi oluşturan ödeme ilişkisinden bağımsız olması (Nichtakzessorietät), diğer bir ifade ile soyutluk ilkesi (Prinzip der Abstraktheit) belirlemektedir" şeklindeki ifadesi ile (bkz. Kaya, s. 142) bağımsızlık ve soyutluk ilkelerinin özdeşliğini belirtmiştir. Reisoğlu da konu hakkındaki açıklamalarını "Akreditifin bağımsız ve mücerret niteliği" başlığı altında yapmıştır. Bu yönde bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 63-64.

cek, bu ilişki hiçbir şekilde akreditif ilişkisini etkilemeyecektir. Buna bağlı olarak bankanın inceleme yükümü, sadece kendisine ibraz edilen belgelerle sınırlı olacak ve satıcının uygun ibrazı gerçekleştirmesi ile birlikte kendisine ödemenin yapılması gerekecek; sözleşmenin gereği gibi ifa edilmediği yönündeki iddialar ancak bu aşamadan sonra gündeme gelebilecektir.[37] Akreditif mekanizmasının işleyişi içerisinde "önce öde, sonra dava et" *("pay first, argue later"; "zuerst bezahlen, dann prozessieren"*) şeklindeki uygulamaya[38] neden olan ve böylece satıcıya güvence sağlayan bu prensip, milletlerarası ticaretin etkinliğini de kuvvetlendirmektedir.[39]

Akreditiflerin ticaret hayatındaki geçerliliğinin esası olarak kabul edilen[40] bağımsızlık prensibi yargı kararlarında da açıkça ifade edilmiştir. Örneğin, Yargıtay 11. H.D., "vesikalı akreditifte bütün ilgililer tarafından emtia değil, vesaik nazara alınır… Malın ayıplı olup olmadığı hususu ise Yeknesak Kurallar gereği bankaları ilgilendiren bir hâl olmayıp malın ayıplı oluşundan doğacak uyuşmaz-

---

37 Jason C. T. Chuah, Law of International Trade, Sweet & Maxwell, London 2001, s. 422; Leo D'Arcy/ Carole Murray/Barbara Cleave, Schmitthoff's Export Trade – The Law and Practice of International Trade, 10th ed., Sweet & Maxwell, London 2000, s. 170; Rodrigo, s. 6; Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 6; Reisoğlu, (Akreditif) s. 67-68.

38 Söz konusu uygulama hakkında bkz. Tekinalp, s. 581-582.

39 Belgelerin sahte ya da lehtarın talebinin hileli olabileceği gibi ihtimaller dikkate alındığında bağımsızlık prensibinin katı bir şekilde uygulanmasının haksız sonuçları beraberinde getirebileceği görülmüş; bu nedenle, uygulamada -ne UCP 500'de ne de UCP 600'de bu istisnaya yönelik bir düzenleme bulunmaktadır- bağımsızlık prensibine, genellikle "fraud exception" olarak ifade edilen istisna getirilmiştir. Dilimizde bu istisnanın karşılığı olarak farklı ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; "hakkın kötüye kullanılması halleri" (bu yönde bkz. Kaya, s. 160-181; Doğan, s. 331 ve 337-339), "dürüstlük kuralına aykırılık" (bu yönde bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 315-330; Ekici, s. 166 vd.), "hile kuralı" (bu yönde bkz. Gönenç Demir, Vesikalı Kredilerde (Akreditifte) Hile Kuralı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İzmir 2007).
Amerikan mahkemelerinde ilk olarak "Sztejn v. J. Henry Schroder Banking Corporation", (1941) 31 N.Y.S. 2d 631, davası ile getirilmiş olan "fraud exception" hakkında genel bilgi için bkz. Rodrigo, s. 6-8; konu hakkında ayrıntılı bilgi ve farklı ülke uygulamaları için bkz. Al-Tawil, s. 182-223; Nevin Meral, "The Fraud Exception in Documentray Credits: A Global Analysis", Ankara Bar Review Vol. 5 Issue 2 2012, 39-76, s. 50-72; Ekici, s. 166-171.

40 Söz konusu belirleme "Ward Petroleum Corp. v. Federal Deposit Ins. Corp.", 903 F.2d 1299 (1990), davasında yapılmıştır.

lıklar alıcı (ithalatçı) ile satıcı (ihracatçı) arasında halledilebilecek bir meseledir"[41] şeklinde belirlemede bulunmuştur. Aynı şekilde, İsviçre Federal Mahkemesine göre de, "… Alıcının akreditif talebinde bulunduğu banka satış bedelini yalnızca belgelerin ibrazı karşılığında ödemekle yükümlüdür… Bankaların temel ilişki ile bağlantıları yoktur… Bunlar hiçbir şekilde malların ifası ve kalitesi ile ilgili yükümlülük üstlenmezler".[42] İngiltere'de ise Lord Denning M.R. "*Power Curber International Ltd. v. National Bank of Kuwait*" davasında; "Banka, alıcı ile satıcı arasındaki anlaşmazlıkla hiçbir şekilde ilgilenmez. Alıcı malların sözleşmeye uygun olmadığını söyleyebilir. Yine de banka yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Alıcı büyük miktarda bir karşı alacağı olduğunu söyleyebilir. Banka, hâlâ yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır"[43] belirlemesinde bulunarak akreditifin bağımsızlığı prensibini vurgulamıştır.

Bankaların belgelerle bağlı olması kuralı[44] (*doctrine of documents*),[45] bağımsızlık prensibi ile birbirini tamamlar niteliktedir; bağımsızlık prensibinin satıcıyı koruyan yapısına karşın, bankaların belgelerle bağlı olması kuralı, alıcının ve akreditif bankasının menfaatlerini gözetmektedir. Söz konusu kurala göre, belgelerin ibrazı sırasında satıcı, akreditifte belirtilmiş olan hususlara bağlı kalmalıdır; aynı şekilde, banka da, akreditif şartlarının yerine getirilmiş olup olmadığını belirlerken tamamen kendisine satıcı tarafından ibraz edilen belgeler ile bağlı olmalıdır. Bu şekilde, alıcı, belirttiği nitelikteki belgelerin satıcı tarafından ibraz edilmemesi halinde bankanın herhangi bir ödemede bulunmayacağını bilecektir. Banka da, belgelerin esas sözleşme ile ne kadar ilgili olduğu ya da bazı hususlarda eksik veya yetersiz olup olmadığı hakkında bir değerlendirme yapmayacak, faturada belirtilen mallar ile gönderilen mallar arasında çeşit, miktar, kalite açısından bir

41 11. H.D.'nin 08.12.1981 tarihli söz konusu kararının ilgili kısmı için bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 69 (naklen).

42 BGE 100 (1974) II 150 (naklen: Doğan, s. 265).

43 [1981] 2 W.L.R. 1233, s. 1241.

44 Söz konusu kurala ilişkin olarak, Tekinalp "belgeler üzerinden işlem ilkesi" ifadesini kullanırken (bkz. Tekinalp, s. 567), Reisoğlu "akreditifin münhasıran belgelerle -mallarla değil- ilgili bulunması" ifadesini kullanmıştır (bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 67 vd).

45 "Doctrine of documents" ifadesi Schulze tarafından kullanılmıştır. Bkz. Schulze, s. 239 vd.

fark olup olmadığı ile ilgilenmeyecek, sadece istenilen belgelerin ibraz edilip edilmediğini belirlemek ile yetinecektir.[46]

Bankanın akreditif ilişkisi içerisindeki konumu dikkate alındığında da, bu kuralın gerekli ve yerinde olduğu görülmektedir. Şöyle ki, bankaların, akreditife temel teşkil eden sözleşmenin ilgili olduğu ticarî uygulama ve terminolojiye değil, sadece banka uygulamalarına aşina olması beklenebilir. Bu nedenle banka, hangi belgelerin taraflar arasındaki esas ticarî amaca hizmet edip etmediği konusunda bir sorumluluk almamalıdır. Ayrıca, başvuru sahibinin temsilcisi konumunda olan banka, bu kişiden satıcıya ödediği parayı tahsil edebilmek için onun istekleri ile bağlı kalmalıdır.[47] İşte, belirtilen bu sebepler ve bağımsızlık prensibinin bir gereği olarak, bankaların belgelerle bağlı olması kuralı, akreditife ilişkin uygulamadaki bir diğer temel ilke olarak karşımıza çıkmaktadır.[48]

2) Bankaların Belgelerle Bağlı Olması Kuralının Uygulanması ve UCP

Belgelerle bağlı olma kuralına göre, belgeler incelenirken belgelerin tamlığı, doğruluğu ve belgeler arasında çelişkinin olmaması hususları göz önünde tutulmalıdır.[49] Belgelerin tamlığı, yani tamlık kuralı ile, akreditifte öngörülen belgelerin bankaya ibraz edilen belgelerle sayısal bakımdan uyum göstermesi kastedilirken; belgeler arasında çelişkinin olmaması kuralı ile, sayısal açıdan tam olan bu belgelerin şekil ve içerik itibariyle de akreditifte belirtilen şartlara uygunluk göstermesi ve birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olmaları kastedilmektedir. Belgelerin doğruluğu ile ise, belgelerin dış görünüşleri itibariyle istenilen nitelikleri taşıması gereği ifade edilmek istenmektedir.

---

46 Bu yönde bkz. Schulze, s. 239-240; Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 7.

47 Bu yönde bkz. Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 7; Al-Tawil, s. 179. Amir banka ile alıcı arasında bir vekâlet ilişkisi olduğu düşünüldüğünde de TBK m. 505'e (BK m. 389) göre "vekil, vekâlet verenin açık talimatına uymakla yükümlüdür."

48 Chuah, s. 427-428; D'Arcy./Murray/Cleave, s. 172.

49 Bu yönde bkz. Cevdet Yavuz/Faruk Acar/Burak Özen, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014, s. 1354; Yağmur Setenay, "Katılanlar Arasındaki Hukukî İlişkiler Açısından Akreditif", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, 737-770, s. 761; Wooler, s. 67. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kaya, s. 100-106.

UCP 500 m.4'te, akreditif ilişkisi içerisindeki tarafların belgeler üzerinden işlem yapacakları belirtildikten sonra, m. 13(a)'da şu şekilde bir belirlemede bulunulmuştu; "Dış görünüşleri itibariyle akreditif şartlarına uygun gözüküp gözükmediklerinden emin olmak için bankalar akreditifte şarta bağlanan bütün belgeleri makul derecede özen göstererek incelemelidirler. Belgelerin dış görünüşleri itibariyle akreditif şartlarına uygunluğu bu maddelerde yansıtılan milletlerarası standart bankacılık uygulaması ile belirlenecektir." Kısacası, UCP 500'de, bankaların belgeleri şeklen, dış görünüşleri itibari ile (*on their face*) inceleyecekleri ve bu incelemede makul özeni (*reasonable care*) gösterecekleri belirtilmişti.

Belgelerin dış görünüşleri itibari ile incelenmesinin ne anlama geldiği hususunda ICC Ulusal Komiteleri'nin yorum kararına göre, "… belgelerin akreditif koşullarına uygun olup olmadığı ve birbiri ile uyumlu olup olmadığı konusunda karar verme, münhasıran bankaların belgeleri incelemesine -yoksa bankaların anlayışına değil- dayanacaktır. Diğer bir deyişle akreditifte belgeleri inceleme metodu vardır ki, bu metod bankacılara özeldir. Bu metod bazı beyanların, hükümlerin veya koşulların belgeler üzerinde bulunup bulunmadığını araştırma çabasını ifade etmektedir".[50]

Bununla beraber, hemen tüm dünyada akreditife ilişkin temel ilkelerden biri olduğu kabul edilmesine karşın, UCP 500 ve daha önceki UCP metinlerinde, bankaların belgelerle bağlı olması kuralına ilişkin standartlar ele alınmamış; sadece, yukarıda belirtmiş olduğumuz UCP 500 m. 13(a)'da olduğu gibi, makul özenin belirlenmesine yönelik olarak uluslararası standart bankacılık uygulamasının göz önüne alınacağı belirtilmişti.[51] Bu durum ise, sonuç olarak söz konusu standartların yorumunun ulusal mahkemelere kalmasına ve bu yorumların da uluslararası bankacılık standartlarından ziyade yorumlayan hâkimin içinde bulunduğu hukuk kültürünün yaklaşımını yansıtmasına neden olmaktaydı.[52] Bu nedenle bankaların belgelerle bağlı olması kuralına yüklenen anlam üzerinde birlik sağlanamamaktaydı.

---

50 Naklen: Reisoğlu, (Akreditif) s. 269.

51 UCP 500'de yer alan bu belirlemenin eleştrisi için bkz. Roberto Bergami, "Will the UCP 600 Provide Solutions to Letter of Credit Transactions?", International Review of Business Research Papers, Vol. 3 No. 2 June 2007, 41-53, s. 47-48.

52 E. Peter Ellinger, "The UCP-500: Considering a New Revision", LMCLQ 2004 (February, Part I) 30, s. 37-38.

Standartlara ilişkin söz konusu belirsizlik neticesinde, uygulamada, belgelerin incelenmesine ilişkin iki farklı görüş ortaya çıkmıştır; belgelere sıkı bağlılık ilkesi ve esas itibariyle uygunluk ilkesi.[53]

Belgelere sıkı bağlılık ilkesine (*doctrine of strict compliance*; *Prinzip der Dokumentenstrenge*) göre satıcı tarafından ibraz edilen belgelerin akreditife harfi harfine uygun olması gerekmekte; bu nedenle, belge üzerindeki en ufak bir hata -örneğin; yazım hatası- dâhi belgenin uygun olmadığı itirazına yol açmaktadır. Buna göre, akreditif ilişkisi içerisinde, akreditifte belirtilmiş olan belgelerle "hemen hemen aynı" olan ya da aynı işlevi görecek olan belgelere yer yoktur. Akreditifte belirtilen şartlardan en ufak bir sapma dâhi banka tarafından ödemenin reddedilmesini gerektirecektir. Aksi halde, amir tarafından verilmiş olan emre uymamış olacağı için banka, lehtara yapmış olduğu ödemenin karşılığını elde edemeyebilecektir.[54]

Konu hakkında önemli bir yere sahip olan ve İngiltere uygulamasında söz konusu ilkenin benimsendiğinin belirtildiği 1927 tarihli kararda da; "Banka ödemiş bulunduğu akreditif bedelini ancak yetkilendirildiği şekilde akreditif şartında belirtilen belgelerin tamamen uygun olması halinde talep edebilecektir. Hemen hemen aynı olan ya da aynı işlevi görecek olan belgelere yer yoktur. İş ilişkileri başka bir şekilde güvenli olarak yürütülemez. Bankaların yurt dışındaki şubeleri finanse edilecek işlem hakkında resmî olarak herhangi detaylı bilgiye sahip olmayacak, bu nedenle neyin yeterli olacağı ya da olmayacağı konusunda karar verecek konumda bulunmayacaktır. Banka kendisine bildirildiği şekilde davranırsa güvende olur; kendisine bildirilenden başka şekilde davranmayı reddederse güvende olur; belirlenen şartların dışına çıkarsa meydana gelebilecek riskleri kendisi üstlenmiş olur"[55] belirlemesinde bulunulmuştur.

Doktrinde çoğunluk tarafından belgelere sıkı bağlılık ilkesinin

---

53 Reisoğlu, (Akreditif) s. 271; Reisoğlu, (600 sayılı Kurallar) s. 32-33.

54 Bu yönde bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 271-272; Schulze, s. 240; Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 8.

55 Konu ile ilgili önemli kararlar arasında zikredilen "Equitable Trust Co of New York v. Dawson Partners", [1927] 27 Lloyd's Rep. 49, s. 52'de yer alan bu belirleme Viscount Sumner tarafından yapılmıştır. Bu davada Lordlar Kamarası, bilirkişiler tarafından imzalanması gereken bir belgenin tek bir bilirkişi tarafından imzalanmış olmasını gereği gibi ibraz etmeme olarak değerlendirmiştir.

uygulanması gerektiği kabul edilse de, söz konusu ilkenin çok katı bir biçimde uygulanmasının haksız sonuçlara yol açabileceği ve belge retlerinin fazlalığı nedeniyle akreditif mekanizmasının işleyişini aksatabileceği üzerinde durulmuştur. Bunun sonucunda, doktrinde bir grup, belgelere sıkı bağlılık ilkesinin yorumu bakımından bir farklılaşmanın söz konusu olabileceğini ve böylece katı uygulamanın önüne geçilebileceğini savunmuştur.[56] Bir diğer grup ise, akreditifin işleyiş ve amacına daha uygun olduğunu kabul ettikleri, esas itibariyle uygunluk (esasta uygunluk) ilkesinin (*doctrine of substantial compliance*) uygulanması gereği üzerinde durmuştur.[57]

Belgelere sıkı bağlılık ilkesinin katı bir şekilde uygulanması neticesinde ortaya çıkabilen haksızlıkları bertaraf etmek adına, "belgelere harfi harfine uygunluk" ("*mirror image*") yaklaşımı yerine basit hatalar ve yazım yanlışlarının önemsiz hatalar olarak kabul edilip, söz konusu hatalar nedeniyle belgelerin reddedilmemesi gerektiği savunulmuştur.[58] Bu durumda ise banka, hangi hataların önemsiz, hangi hataların ise önemli ve belgelere sıkı bağlılık ilkesine göre belgenin reddini gerektirdiği yönünde bir değerlendirme yapmak zorunda kalacaktır[59] -ki belgelere sıkı bağlılık ilkesini savunanlara göre banka belgelerle ilgili bir değerlendirmede bulunmadan belgeleri ret ya da kabul etmelidir.

Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki mahkeme uygulamaları ile gündeme gelmiş olan "esas itibariyle uygunluk ilkesi" ise, sıkı bağlılık ilkesi ile karşılaştırıldığında, bankalara, belgelerin incelenmesi bakımından, daha fazla değerlendirmede bulunabilme imkânı tanımaktadır. Söz konusu ilkeye göre, bir belgenin esası dikkate alındığında akreditifin şartlarına uyduğu görülüyorsa, bankanın amacı belgeyi mümkün olduğunca onaylamak olmalıdır. Bununla beraber, söz konusu yaklaşım, esaslı eksiklikler ve hatalar bakımından geçerli olmayacaktır.[60]

---

56 Bu yönde bkz. Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 8-9; Reisoğlu, (Akreditif) s. 271-272; Kaya, s. 111-112.

57 Aynı yönde bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 272.

58 Belgelere sıkı bağlılık ilkesi çerçevesinde yer alan her iki yaklaşım hakkında bilgi için bkz. Andreas Karl, "Letters of Credit and 'The Doctrine of Strict Compliance'", (çevrimiçi) http://www.juridicum.su.se/transport/Forskning/Uppsatser/EssayKarl.pdf (26.10.2017), s. 23-24.

59 Bu yönde bkz. Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 8-9.

60 Esas itibariyle uygunluk ilkesi hakkında bkz. Karl, s. 24-25.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, doktrinde genellikle belgelere sıkı bağlılık ilkesinin uygulanmasının savunulduğu görülse de, UCP'de bu yönde genel ve kesin bir belirlemede bulunulmamış; belli konularda belgelere sıkı bağlılık ilkesinin, bazı başka konularda ise esas itibariyle uygunluk ilkesinin benimsendiği görülmüştür. Her iki ilkeye de yer veren en yerinde örneklerden biri UCP 500 m. 37(c) olacaktır. Buna göre; "Malın ticarî faturadaki tanımlaması akreditifteki mala ilişkin tanımlamaya uygun olmalıdır. Diğer bütün belgelerdeki mal tanımlaması akreditifteki tanımlamayla çelişmeyecek bir biçimde genel ifadelerle yapılabilir." Burada, mal tanımlamaları bakımından, ticarî faturalar açısından belgelere sıkı bağlılık ilkesinin, diğer belgeler açısından ise esas itibariyle uygunluk ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

Bununla beraber, yukarıda da belirtildiği gibi, incelemeye yönelik standartları belirleyip uygulamak ulusal mahkemelere bırakıldığı için,[61] farklı ülkelerde farklı görüşlerin benimsenmiş olduğu ve bu nedenle de konu üzerinde yeknesaklığın sağlanamadığı görülmekteydi.

Uygulamada, akreditif ilişkisi içerisinde ibrazı istenen belgeler ile ibraz edilen belgeler arasında farklılıkların bulunması durumuna çok sık rastlanılması karşısında belirtilen görüş ayrılıkları daha da önem kazanmıştır. 1980'lerde yapılmış olan bir araştırmaya göre bu durum ibraz edilen belgelerin %60'ında görülmekte iken 2000'lerin başında yapılmış olan bir başka araştırmaya göre bu oran %70'leri aşmıştır.[62] Bu nedenle bankaların ibrazı istenen belgelere ilişkin olarak katı şekilde akreditif amirinin belirlemelerine bağlı kalması genel olarak iş dünyası için haksız ve sağlam temele oturmayan bir uygulama olarak kabul edilmiştir.[63]

---

61 Söz konusu belirsizliğin mahkemeler açısından yaratabileceği zorluğu bir örnek ile açıklamak gerekirse; Alman Temyiz Mahkemesi, "dokümanlar a-d"nin "a ve d" anlamında mı yoksa "a'dan d'ye (a,b,c,d)" anlamında mı kullanıldığı hakkında karar vermek zorunda kalmıştır. Bu yönde bkz. Karl, s. 24.

62 Söz konusu araştırma hakkında bkz. Ross Cranston, Principles of Banking Law, 2nd ed., Oxford University Press, 2002, s. 384-390.

63 Akreditif ilişkisinin tarafları açısından bir değerlendirme yapıldığında her biri için farklı bir ilkenin daha avantajlı olacağı görülecektir. Örneğin; satıcı tarafından bedeli daha kolay elde edebilme adına esas itibariyle uygunluk ilkesinin uygulanması talep edilebilecekken, alıcı tercihini, riskleri en aza indirme adına belgelere sıkı bağlılık ilkesinden yana kullanacaktır. Bu yönde bkz. Karl, s. 26. Bu nedenle tarafların çıkarları değil de bütün olarak akreditif mekanizması dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması yerinde olacaktır.

Bu doğrultuda, UCP 600 ile, bankaların haksız ve gereksiz görülen belge retlerini azaltacak ve uygulamada görülen farklılıkları bertaraf edecek düzenlemeler getirilmesi amaçlanmıştır.

IV. BANKALARIN BELGELERLE BAĞLI OLMASI KURALININ UCP 600 AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1) Genel Olarak

Daha önceki metinlerle karşılaştırıldığında, UCP 500, akreditif uygulamasında önemli gelişme ve yeniliklere yol açmış olsa da birbiri ile tutarsızlık gösteren yorumlama ve uygulamalardan kaynaklanan tartışmaları sona erdirememiştir. Bu nedenle, UCP 600 ile, kuralların uygulanmasında ve yorumlanmasında tutarlılık sağlanması hedeflenmiştir. Böylece, belge ibrazında gündeme gelen ve %70 oranlarına varan belge retlerinin sayısı da mümkün olduğu kadar azaltılabilecekti.[64] Bu doğrultuda, UCP 600'de, bağımsızlık prensibi ve bankaların belgelerle bağlı olması kuralına ilişkin bazı hususlarda değişiklikler yapılmıştır.

Akreditifin bağımsızlığı prensibi, UCP 600 m.4'te "Sözleşmeler Karşısında Akreditifler" ("*Credits v. Contracts*") başlığı altında şu şekilde ifadesini bulmuştur:

"a. Doğası itibariyle bir akreditif, dayandırılabileceği satış sözleşmesinden veya diğer bir sözleşmeden ayrı bir işlemdir. Akreditifte her ne şekilde olursa olsun bir sözleşmeye değinilmiş olsa bile bankalar böyle bir sözleşmeyle ilgilenmezler ve onunla bağlı değillerdir. Bu nedenle bir bankanın akreditif altındaki ibrazı karşılama, iştira etme veya diğer herhangi bir yükümlülüğü yerine getirmesine ilişkin taahhüdü, amirin amir bankayla veya lehtarla olan ilişkilerinden kaynaklanan hak taleplerine veya savunmalarına tâbi değildir.

b. Amir, akreditifle ilişkili sözleşmenin kopyalarını, proforma faturayı ve buna benzer belgeleri akreditifin ayrılmaz bir parçası olarak akreditife dahil etmek için herhangi bir girişimde bulunduğu takdirde amir bankanın amiri bundan vazgeçirmeye çalışması gerekir".

UCP 600 m.4'ün, bağımsızlık prensibini, önceki revizyonlar ile

64 Özalp, s. 197-198.

karşılaştırıldığında, daha kuvvetli bir şekilde ifade ettiği;[65] bu doğrultuda, maddenin (b) bendi ile de, UCP 500 metninde olmayan bir düzenlemeye yer verdiği görülmektedir. Bu bende göre, amir tarafından proforma fatura, akreditife ilişkin sözleşmenin kopyaları ya da bunlara benzer belgeler akreditife dâhil edilmek istendiğinde amir banka bunu engellemeye çalışacaktır. Bu tür belgeler genellikle lehtarın belgelerinde yer alan mal tanımlamalarının istenilen şekilde olup olmadığının kontrol edilmesi için kullanılmaktadır. Fakat söz konusu belgelerin amir tarafından akreditife dâhil edilmesi halinde bu sadece malların tanımlamaları ile sınırlı kalmamakta, belgelerin tümünün dâhil edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu halde ise, hem aynı maddenin (a) bendine aykırı olarak, akreditif ile satış sözleşmesi arasında bir ilişki kurulmakta hem de proforma fatura, sözleşme ya da benzer belgelerde akreditif şartları ile çelişen, farklılık gösteren hususların bulunması ihtimali ortaya çıkabilmektedir. UCP 600 m.4(b) düzenlemesi ile bu durumların engellenmesi amaçlanmıştır.[66]

Bankaların belgelerle bağlı olması kuralına ilişkin olarak ise UCP 600'ün "Mallar, Hizmetler veya Yapılan İşler Karşısında Belgeler" ("*Documents v. Goods, Services or Performance*") başlığını taşıyan 5. maddesinde,[67] "Bankalar belgelerin ilişkili olabileceği malları, hizmetleri veya yapılan işleri değil, belgeleri göz önünde bulundurarak (belgeler üzerinden) işlem yaparlar" şeklinde bir belirleme yapılmıştır. Bunun yanında, aşağıda değineceğimiz, "Belgelerin İncelenmesine İlişkin Standart" ("*Standard for Examination of Documents*") başlığını taşıyan 14. maddenin (a) bendine göre de "Görevi çerçevesinde hareket eden bir görevli banka, varsa bir teyit bankası ve amir banka, belgelerin dış görünüşleri itibariyle uygun bir ibrazı oluşturup oluşturmadığını belirlemek için sadece belgeleri esas alarak ibrazı incelemelidir".

---

65 Bu doğrultuda bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 63; Bergami, (UCP 600 Rules) s. 200; Schulze, s. 235.

66 Reisoğlu, (Akreditif), s. 64-65.

67 Söz konusu madde aynı zamanda akreditifin bağımsızlığı ilkesini de bir kez daha vurgulamaktadır. Aynı yönde bkz. Schulze, s. 239. Bazı kaynaklarda ise UCP 600 m.5, doğrudan "akreditifin bağımsızlığı ilkesi" başlığı altında ele alınmaktadır. Örnek olarak bkz. Meral, s. 48; Rodrigo, s. 6; Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 6; Wooler, s. 66. Bu durum da bize, daha önce de belirttiğimiz gibi, "akreditifin bağımsızlığı ilkesi" ile "bankaların belgelerle bağlı olması kuralı" arasındaki sıkı ilişkiyi bir kez daha göstermektedir.

Belirtilen maddelerin de işaret ettiği gibi, UCP 600 metninde de bankaların belgelerle bağlı olacağı kuralına yer verilmiştir. Bununla beraber, UCP 600 m.5'te, UCP 500 ile karşılaştırıldığında, bir değişiklik yapıldığı görülmektedir.

UCP 500 m.4'te, akreditif ilişkisi içerisindeki tüm tarafların belgeleri dikkate alarak işlem yapacakları belirtilmişti. 2007 Revizyonu için yapılan çalışmalar sırasında Taslak Grubu tarafından, akreditif ilişkisi içerisinde yer alan tarafların tamamının yalnızca belgeleri dikkate alarak işlem yapmadıkları; lehtarın esas olarak mallar, hizmetler ya da yapılan işlemler ile ilgilendiği belirtilmiştir. Bu nedenle, yerinde olarak, UCP 600 m.5'te "bankaların" -tüm tarafların değil- belgeler üzerinden işlem yaptıkları belirtilmiş ve bankaların belgelerle bağlı olması kuralı daha açık ve net bir şekilde vurgulanmıştır.[68]

2) Belgelerin İncelenmesi Açısından

UCP 600'de belgelerin incelenmesi ile ilgili kriterlere ilişkin değişiklikler ise iki grup altında ele alınabilir.[69] Bu bağlamda öncelikle ibraz edilen belgelerin incelenmesi ile ilgili genel prensiplere (UCP 600 m. 14), daha sonra belge asıllarına ilişkin düzenlemelere (UCP 600 m. 17) değinebiliriz.

a) İbraz Edilen Belgelerin İncelenmesi ile İlgili Genel Prensipler Açısından

"Belgelerin İncelenmesine İlişkin Standart" ("*Standard for Examination of Documents*") başlığı ile UCP 600 m.14, tıpkı UCP 500 m.13 gibi, akreditifte ibrazı istenen belgelerin satıcı tarafından bankaya sunulması halinde bankanın bu belgelerin incelenmesine yönelik sorumluluğunu saptamaktadır. Bununla beraber, UCP 2007 Revizyonu'ndaki en önemli değişiklik ve yeniliklerin yer aldığını söyleyebileceğimiz bu maddenin, UCP 500'den esas itibariyle üç yönde farklılaştığı görülmektedir.[70] Bu farklılıklar, bankaların belgeleri dış görünüşleri itiba-

68 Bu yönde bkz. Schulze, s. 239.

69 Sigorta belgesi, konşimento gibi özel düzenlemelere tâbi tutulmuş belgeler ile ilgili hususlar bu çalışmada ele alınmamıştır.

70 Bu yönde bkz. Rodrigo, s. 9; Ridoan Karim/Zahidul Islam, "Critical Analysis of the Principle of Strict Compliance in Letter of Credit Operation with Relation to the UCP 600", *Journal of Asian and African Social Science and Humanities,* Vol. 2, No.

riyle incelemesine ilişkin temel görevi (m.14(a)), bankalara belgelerin incelenmesi için izin verilen süre (m.14(b) ve m.16(d)) ve ibraz edilen belgeler arasındaki bağlantı ve tutarlılık (m.14(d) ve (e)) açısından söz konusu olmaktadır.

i. Bankaların belgeleri dış görünüşleri itibariyle incelemesine ilişkin temel görevi açısından

UCP 600 m.14(a), bankalara, "belgelerin dış görünüşleri itibariyle uygun bir ibrazı oluşturup oluşturmadığını belirlemek için sadece belgeleri esas alarak" ibrazı inceleme görevi yüklemektedir. UCP 500 m.13(a)'dan farklı olarak, burada "makul özen ile" (*"with reasonable care"*) ifadesi yer almamaktadır. Bu değişikliğin, belgeleri incelerken bankalara sınırları daha katı ve belirgin bir sorumluluk yüklenmesi için özellikle yapıldığı savunulmuştur.[71] UCP 600 m.14(a)'da bankaların belgeleri artık sadece dış görünüşleri itibariyle inceleyecekleri belirtilmiş olduğuna ve "makul özen" gibi her uygulamada farklılaşabilecek bir ifadeye yer verilmediğine göre, söz konusu savunmanın doğru olduğu sonucuna varılacaktır.[72]

Taslak Grubu'nun söz konusu değişiklik ile ilgili olarak yaptığı şu yorum da varılan bu sonucu destekler niteliktedir:

"Hükümde, 'makul özen'in gösterilmesi istemi kaldırılmış ve yerini daha kapsamlı ve kesin istemler almıştır. Bu değişiklik, UCP 500'ün yayımlanmasından beri, akreditiflere ilişkin olarak sunulan birçok belgenin incelenmesinde uygulanan uluslararası standart bankacılık uygulamasını belgelemede, başta ICC yayın no. 645 ve UCP 600 ile kullanılması için yenilenmiş olan ICC yayın no. 681 olmak üzere, kaydedilen ilerleme ile de teşvik edilmiştir."[73]

Revizyon çalışmaları sırasında, m.14(a) metnine "dış görünüşleri itibariyle" (*"on their face"*) ifadesinin eklenmesinin, "uygun bir ibrazı

3, 2016, 105-114, s. 107.

71 Bu yönde bkz. Rodrigo, s. 9-10; Karim/Islam, s. 108; Alavi, (Principle of Strict Compliance) s. 8.

72 Aynı doğrultuda bkz. Reisoğlu, (Akreditif) s. 266-267; Wooler, s. 73.

73 Commentary on UCP 600, Article-by-Article Analysis by the UCP 600 Drafting Group, ICC Publication No 680 (ICC Services, Publications Department, France), s. 62.

oluşturup oluşturmadığını belirlemek" ifadesinin anlamına herhangi bir esaslı katkı sağlayıp sağlamayacağı da tartışılmıştır. Böyle bir katkının olmayacağı yönünde anlaşmaya varılmış; fakat, "dış görünüşleri itibariyle" ifadesinin metinde yer almayacağı yönünde bir anlaşma gündeme gelmemiştir.[74] Bununla beraber, söz konusu ifadeye UCP'nin belirli bazı başka belgelere ilişkin maddelerinde yer verilmemiştir. Bu durum, Taslak Grubu'nun yorumunda şu şekilde ifade edilmiştir;

"Söz konusu hükümde 'dış görünüşleri itibariyle' ifadesi yer almaya devam etse de UCP 600'ün diğer tüm maddelerinden çıkarılmıştır. Bu ifade, belgelerin incelenmesine ilişkin olarak kullanıldığı şekli ile, hukukçular ve deneyimli akreditif uygulayıcıları tarafından iyi yapılandırılmış bir kavram olarak görülmektedir. 'Dış görünüş itibariyle' ifadesi, bir belgenin 'arka yüzü'ne karşı 'ön yüz'ünü işaret etmemekle birlikte, belgede yer alan veri içeriklerinin, UCP'de yer alan ilkelere ve uluslararası standart bankacılık uygulamalarına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla gözden geçirilmesine kadar uzanır. Bu ifade, belgelerin genel itibariyle incelenmesine ilişkin olarak UCP'de yer almaya devam ettiği için, Taslak Grubu, UCP 500'de olduğu üzere taşıma belgesi, sigorta belgesi ya da ticarî faturaya ilişkin maddeler gibi diğer maddelerde söz konusu ifadeyi tekrar etmek için bir neden görmemiştir. Bankalar, bir belgenin UCP'nin şartlarına uygun olup olmadığını saptarlarken belgenin dış görünüşünün ötesine geçmek zorunda değildirler."[75]

Söz konusu yorum ile, "dış görünüş itibariyle" ifadesinin anlamı hakkında bilgi verilmiş; aynı zamanda, bu ifadeye belirli bazı başka belgeleri düzenleyen maddelerde yer verilmemiş olması nedeniyle, genel prensip niteliğinde olan m.14 ile söz konusu diğer maddeler arasındaki uyumun bozulduğu yönünde gelebilecek eleştirilerin de önüne geçilmiştir.

UCP 600 m. 14(a)'da söz konusu olan değişiklikler, m. 2'de yer alan "uygun ibraz" (*"complying presentation"*) tanımı ile birlikte ele alındığında, ibraz edilen belgelerin uygunluğunun akreditif şartları, UCP

74 Söz konusu ifadenin düzenlemede yer almasına yönelik eleştiri için bkz. Bergami, (Solutions) s. 48.

75 Commentary on UCP 600, s. 62.

düzenlemeleri ve uluslararası standart bankacılık uygulamalarına[76] göre belirleneceği görülmektedir.[77]

ii. Bankalara belgelerin incelenmesi için izin verilen süre açısından

UCP 600 m.14(b) ve m.16(d)'de ifadesini bulan, bankalara belgeleri incelemesi için tanınmış olan süre, özellikle satıcılar açısından çok büyük önemi haizdir. UCP 500 m.13(b)'de akreditif ilişkisi içinde yer alan her bankaya, ibraz edilen belgeleri incelemesi için belgelerin ibrazını takip eden günden itibaren yedi banka iş gününü geçmeyecek makul bir zaman içinde belgeleri inceleme imkânı tanınmıştı.[78] Düzenlemede yer alan "yedi banka iş gününü geçmeyecek makul süre" ise farklı ulusal mahkemeler tarafından değişik şekillerde yorumlanmaktaydı. Bu nedenle, revizyon çalışmaları aşamasında, ICC Ulusal Bankacılık Komiteleri, büyük bir çoğunlukla, bu ifadenin yerine bankalara belgeleri incelemeleri için belirli bir zaman verilmesi görüşünü benimsemişlerdi. Bu doğrultuda, UCP 600 m.14(b) ve m.16(d)'de yer aldığı şekli ile belgelerin, ibrazlarını izleyen beş banka iş günü[79] içinde incelenmeleri gerektiği belirtilmiştir. Böylece, bankaların belgeleri incelemek için ne kadar sürelerinin olduğunun belirlenmesi yönündeki sorunlar ortadan kalkmış olmaktadır.[80]

Öte yandan, belirtilen şekilde bir süre öngörülmüş olmasının başka bazı sorunlara yol açabileceği düşünülebilir. Örneğin, bir banka, belgelerin ibrazını takip eden ikinci iş gününde bu belgelerin uygun

---

76 Prof.Dr. James Byrne, UCP 600 m.2'de yer alan "uluslararası standart bankacılık uygulaması"nın aynı isimdeki ISBP (2007)'ye bir atıf olarak anlaşılıp, ISBP (2007)'nin, UCP 600'ün uygulanmasına yönelik geçerli yorumlama olduğu sonucuna varılmasına neden olabileceğini belirtmiştir. Bu yönde bkz. Wooler, s. 69. Bununla beraber, Taslak Grubu'nun başkanı olan Garry Collyer, bu fikre karşı çıkmış ve komitenin ISBP'yi haddinden fazla referans göstererek UCP metninin genişlemesini önlemek istediğini belirtmiştir. Gary Collyer'in görüşü ve bu yöndeki benzer görüşler için bkz. Wooler, s. 69-70. Uygun ibraza ilişkin özel olarak ISBP'ye atıf yapılmadığı şeklindeki görüş için ayrıca bkz. Reisoğlu, (600 Sayılı Kurallar) s. 32.

77 Bu yönde bkz. Karim/Islam, s. 107.

78 UCP 500'den önceki metinlerde sadece bankaların incelemelerini "makul bir süre içerisinde" yapmaları gerektiği belirtiliyordu.

79 Söz konusu madde incelenirken UCP 600 m.2'de yer alan "banka iş günü" tanımı da dikkate alınmalıdır.

80 Bu yönde bkz. Rodrigo, s. 10-11.

olduğu sonucuna varırsa satıcı o gün itibariyle satış bedelinin kendisine ödenmesini isteyebilecek midir; yoksa beşinci güne kadar beklemesi mi gerekecektir?

UCP 600 m.14(b)'ye göre beş banka iş günü bankalara ibrazın uygunluğunu belirlemeleri için verilmiştir. UCP 600 m.15(a)'da ise amir bankanın ibrazın uygun olduğunu belirlediğinde ibrazı karşılaması gerektiği, aynı maddenin (b) ve (c) bentlerinde bu kuralın teyit bankası ve görevli banka için de geçerli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca m.16(d)'de, satıcıya ödeme yapılmasının reddedildiğinin "ibraz gününü izleyen beşinci banka iş gününün bitiminden geç olmamak üzere telekomünikasyon aracılığıyla, bu mümkün değilse diğer hızlı araçlarla" gönderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu maddeler göz önüne alındığında, bankalara, ödemenin yapılıp yapılmayacağını belirlemeleri için beş banka iş gününün verilmiş olduğu ve ödeme ya da redde karar vermeleri halinde bu kararı satıcıya derhal -beşinci günü beklemeden- iletmeleri gerektiği sonucuna varılacaktır. Bunun yanında, bankanın belgeleri reddetmesi halinde, kararını, örneğin kararı ikinci günde vermişse, aynı günde satıcıya ileterek ona beş banka iş günü sonuna kadar belgeleri tekrar ibraz edebilme olanağı sağlayabileceği halde, kararını satıcıya iletmek için beş banka iş günü beklemesi halinde akreditif ilişkisinin sona ermiş olacağı dikkate alındığında da bankanın sürenin sonuna kadar beklememesi gerektiği sonucuna varılmasının yerinde olduğu görülecektir.[81] Bu nedenlerle, banka tarafından belgenin uygun olduğu sonucuna varılması halinde satıcı da, beşinci günü beklemeden, satış bedelinin kendisine ödenmesini isteyebilecektir.

Bununla beraber, duruma alıcı açısından bakıldığında, akla başka sorular gelebilecektir; mesela, bir banka üçüncü günde ibrazın uygun olduğunu tespit edip ödemeyi yapmış olsa ve dördüncü günde teslim edilecek mallar kayıp olsa ya da hasara uğrasa, alıcı, banka hakkında bedeli ödemesi gereken zamandan önce ödediği gerekçesi ile şikâyetçi olabilecek midir? UCP 600 m.14(b)'de yer alan "azami beş banka iş günü" ifadesi göz önüne alındığında amaçlananın, yukarıda da belirtildiği gibi, bankanın bu süre sonuna kadar beklemesi değil, bankanın en geç bu süre sonuna kadar incelemesini yapmış olması ge-

81 UCP 500'de yer alan hükümler dikkate alınarak yapılan aynı yöndeki görüş için bkz. Kaya, s. 114.

rektiğini vurgulamak olduğu görülmektedir. Bu nedenle banka ibrazın uygun olduğunu belirlemişse ödemeyi, ibrazın uygun olmadığına karar vermişse ret kararını satıcıya hemen iletmeli, beş banka iş gününü beklememelidir. Ayrıca revize edilmiş hali ile m.14(b)'nin, UCP 500 m.13(b)'nin yürürlükte olduğu dönemde gündeme gelen değişik yorumları ve bu nedenle konu hakkında mevcut bulunan belirsizliği önleme dışında bir amacının olmadığını, dolayısıyla da beş banka iş gününün her halde beklenmesi gerektiği sonucunu beraberinde getiren bir durumun bulunmadığını düşünmekteyiz. Böyle bir durumda, alıcının, banka hakkında şikâyette bulunma hakkının bulunmadığı sonucuna varmak yerinde olacaktır.

iii. İbraz edilen belgeler arasındaki bağlantı ve tutarlılık açısından

İbraz edilen belgelerin incelenmesi ile ilgili genel prensiplerde, UCP 500 ile karşılaştırıldığında, farklılık arz eden bir başka durum, ibraz edilen belgeler arasındaki bağ ve tutarlılığa ilişkindir. Kullanıcılar açısından son derece önem arz eden bu konu, revizyon çalışmaları sırasında büyük tartışmalara yol açmıştır.

Uygulamada ibraz edilen belgelerin reddedilme nedenleri genellikle belgeler arasındaki tutarsızlıktan kaynaklansa da UCP 500 metninde konu üzerinde ayrıntılı maddelere yer verilmemişti. Sadece m.13(a)'da genel olarak belgeler arasındaki tutarsızlıklara, m.37(c)'de ise mallara ilişkin açıklamalar arasındaki tutarsızlıklara[82] değinilmişti.

UCP 500 m.37(c)'de yer alan düzenleme, UCP 600 m.14(e)'de esaslı bir değişikliğe uğramadan korunmuştur. Söz konusu maddeye göre; "Ticarî fatura dışındaki belgelerde malın, hizmetlerin veya yapılan işin tanımı belirtildiği taktirde bu tanım akreditifteki tanımlarına ters düşmeyen genel ifadeler ile yapılabilir."

Konu hakkında UCP 600 ile yapılan esaslı değişiklik, UCP 500 m.13(a)'da olmuştur.[83] UCP 500'de yer alan söz konusu maddede, dış görünüşleri itibariyle aralarında tutarsızlık bulunan belgelerin farklı

82 Bkz., D'Arcy/Murray/Cleave, s. 182.

83 UCP 600'ün hazırlanması sırasında bu mesele "linkage issue" ("bağlantı meselesi") şeklinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda bkz. Commentary on UCP 600, s. 65.

sayılacağı belirtilmekteydi. Bu ifade UCP 600 m.14(d)'de ise şu şekilde değiştirilmiştir: "Bir belgedeki veri içeriği, akreditif, bizzat belgenin kendisi ve uluslararası standart bankacılık uygulaması bağlamında okunduğunda o veri içeriğinin o belgedeki, ibrazı şart koşulan diğer herhangi bir belgedeki veya akreditifteki verilerin içeriğiyle bire bir aynı olması gerekmez, ancak onlara ters düşmemelidir". Kısacası, ibraz edilen belgelerdeki verilerin birbiri ile tamamen aynı olması gerekmez. Söz konusu verilerin birbiri ile çelişmemesi, veriler arasında tutarsızlıkların olmaması yeterlidir.

Taslak Grubu, revizyon çalışmaları sırasında, m.14(d)'de yer alan "ters düşmemelidir" belirlemesinin, UCP 500 m.13(a)'da yer alan "tutarsızlık" ifadesine göre daha dar ve tercih edilir bir ifade olacağını ve bu şekilde bankaların, veri içeriğinin kendisine dayanarak uygunluk hakkında bir karara varmasının icap edeceğini belirtmiştir.[84]

ICC Ulusal Komiteleri tarafından büyük destek görmüş olan belgeler arasındaki bağ ve tutarlılığa ilişkin söz konusu yeni düzenlemeler ile, UCP 500'de de belli bazı belgeler bakımından söz konusu olduğunu belirttiğimiz belgelere sıkı bağlılık ilkesinin uygulama alanının daha da daraltılmış olduğu görülmektedir. UCP'de 2007 revizyonunun yapılmasının önemli nedenlerinden biri olan "ibraz edilen belgelerin reddedilme olasılıklarının mümkün olduğunca azaltılması" amacına hizmet eden bu düzenlemeler ile bankaların belgeleri incelerken sahip oldukları hareket alanları biraz daha genişletilmiş, bankalara daha fazla takdir yetkisi bırakılmıştır.[85]

iv. Diğer hususlar açısından

Daha önce de ifade edildiği gibi, belgelerin incelenmesi ile ilgili genel prensiplerde UCP 600 ile yapılan en önemli değişiklik ve yenilikler belgelerin dış görünüşleri itibariyle incelenmesine, inceleme için izin verilen süreye ve belgeler arasındaki bağlılık ve tutarlılığa ilişkin olmakla beraber, bazı başka hususlarda da değişikliklerin söz konusu olduğu görülmektedir.

84 Bkz. Schulze, s. 243.
85 Bu yönde bkz. Rodrigo, s. 11; Bergami, (Solutions) s. 49.

Belgelerdeki basım ya da yazım hataları da uygulamada sorunlara yol açmaktaydı. Bu durum özellikle tarafların adresleri ile ilgili olarak gündeme gelmekteydi. Bu nedenle UCP 600 m.14(j) ile amir ve lehtarın adreslerine ilişkin yeni bir düzenleme getirilmiştir. Bu bende göre, amir ve lehtarın ibrazı şart olan herhangi bir belgede belirtilen adresi ile akreditifte ya da ibrazı şart herhangi başka bir belgede yer alan adresinin, ilgili adreslerin aynı ülke içinde olması koşulu ile, aynı olması gerekmez. Telefon, e-posta gibi iletişim kurmaya yönelik ayrıntılar da dikkate alınmaz. Böylece, ibraz edilen belgelerin sadece basım ya da yazım hatası nedeni ile reddedilme olasılığının oldukça azalacağı kabul edilebilir. Aynı şekilde bu madde ile, aynı ülke içerisinde farklı şubeleri bulunan şirketlerin belgelerinin adres farklılıkları nedeni ile reddedilme ihtimallerinin daha düşük olacağı sonucuna varılabilir.[86] Bununla beraber, bu maddenin bazı taşıma belgeleri için uygulanmayacağı da belirtilmiştir.[87]

Akreditifte çeşitli talimatlara yer verilmiş olmasına karşın, bu talimatların ibraz edilecek herhangi bir belge ile ilişkilendirilmemiş olması halinde bankanın bir inceleme yapmasının gerekli olup olmadığı konusu revizyon çalışmaları sırasında uzun tartışmalara neden olmuştur. Sonuçta, ICC Ulusal Komiteleri tarafından büyük bir oy çokluğu ile, UCP 500'de yer alan düzenlemenin[88] korunması kabul edilmiştir. Buna göre, UCP 600 m.14(h)'de yer aldığı şekli ile "Bir akreditifte bir şart yer aldığı halde o şarta uyulduğunu gösteren belge şarta bağlanmadığı takdirde bankalar o şartı belirtilmemiş sayacak ve dikkate almayacaklardır".

UCP 500'de belirtilmiş olan bankaların belgelere bağlanmamış şartları yok sayacağı kuralı, 3 Numaralı Değerlendirme Raporu (*Position Paper No.3*) ile,[89] zımnen dâhi bir belgenin ibrazı ile ilişkilendi-

---

86 "UCP 600 a Step Forward", (çevrimiçi) https://www.steamshipmutual.com/publications/Articles/UCP6000807.html (26.10.2017)

87 Söz konusu maddeye göre, "… Bununla beraber, amirin adresi ve iletişim kurma ayrıntıları 19, 20, 21, 22, 23, 24 veya 25. maddeye tâbi bir taşıma belgesinde alıcıya (consignee) veya ihbar tarafına (notify) ait ayrıntıların parçası olarak gösterildiğinde o adres ve iletişim kurma ayrıntıları akreditifte belirtildiği gibi olmalıdır".

88 UCP 500 m.13(c)

89 UCP 500'e ilişkin değerlendirme raporları için bkz. (çevrimiçi) https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/1994/09/Position-Papers-nC2B0-1-2-3-4-on-UCP-500.pdf (26.10.2017)

rilemeyen belgeye bağlanmamış şartların bulunması hali ile sınırlandırılmıştı. UCP 600'ün "Giriş" kısmında ise, UCP 500'e yönelik olarak hazırlanan Değerlendirme Raporlarının, UCP 600 altında uygulama alanı bulamayacağı belirtilmiştir. Buna göre, kural temelde aynı kalmakla birlikte, bankalar artık belgeye bağlı olmayan "tüm istemleri" -istisnasız- ihmâl edeceklerdir. Bunun sonucunda da, taraflar belgelere dayalı istemlerini belirlemede daha dikkatli davranacaklardır.

İbrazı istenen belgelere ilişkin açıklamaların açık ve net bir biçimde belirtilmesinin önemine binaen UCP 500'ün 5. maddesinde alıcılara bu doğrultuda bir tavsiyede bulunulmuştu. Buna göre amir, bankaya tam ve kesin talimatlar vermeli, talimatlarda aşırı ayrıntı vermekten kaçınmalı ve daha önce açılmış bir akreditifin talimatlarına işaret ederek yeni bir akreditif açma yoluna gitmemelidir.[90] UCP 600'de ise buna eşdeğer bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla beraber, belirtilen hususlara yeni metinde yer verilmemiş olması, göz önüne alınmayacakları anlamına gelmeyecektir. Özellikle az önce ifade edildiği gibi, bankaların belgeye bağlı olmayan tüm istemleri ihmâl edecek olmaları nedeni ile tarafların belgelere dayalı istemlerini belirlemede daha dikkatli davranmaları gerekeceği göz önünde bulundurulduğunda, akreditif başvurusu yapılırken söz konusu hususların yine de dikkate alınmalarının yararlı olacağı sonucuna varılacaktır.

b) Belge Asıllarına İlişkin Düzenlemeler

UCP 600 m. 17, belge asıllarına ilişkin olarak UCP 500'de gündeme gelen, özellikle bankaların belgelerin asıllarının ibrazı için ısrar edip edemeyecekleri konusundaki belirsizlik sonucu karşılaşılan problemlerin çözüme kavuşturulması amacı doğrultusunda düzenlenmiştir.

UCP 600 m.17'de öncelikle, ibrazı şart koşulan her bir belgenin en az bir adet aslının (orijinalinin) ibraz edilmesi gerektiği belirtilmiştir.[91] Öte yandan, belli belgelerin asıllarının elde edilmesinin zor olduğunun bilindiği durumlarda, alıcı ve satıcı aralarında anlaşarak m.1'de sunulan imkânı kullanabilecek ve m.17'de belirtilmiş olan bu kuralın ilişkilerine uygulanmasını engelleyebileceklerdir.

---

90 Chuah, s. 412.

91 Bu şekilde, UCP 500'ün yürürlükte olduğu dönemde konu ile ilgili yaşanan belirsizlik çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır.

UCP 500'de yer alan düzenlemeler ile karşılaştırıldığında, UCP 600 m.17'de hangi belgelerin asıl sayılacağına ilişkin daha ayrıntılı düzenlemelere yer verildiği de görülmektedir. 17. maddenin (b) ve (c) bentleri birlikte ele alındığında, hangi belgelerin orijinal kabul edileceği belirlenebilecektir. Buna göre, belgenin kendisi orijinal olduğu konusunda herhangi bir şey belirtmese de, belgeyi düzenleyenin orijinal görünümlü bir imzasını, işaretini, kaşesini veya etiketini taşıyan; belgeyi düzenleyenin eliyle yazılmış, daktilo edilmiş, delgilenmiş veya kaşelenmiş gözüken; belgeyi düzenleyenin orijinal kırtasiyesi kullanılarak düzenlendiği gözüken; orijinal olduğunu belirten belgeler orijinal kabul edileceklerdir.

3) Değerlendirme

Görüldüğü gibi, önemli olduğunu belirttiğimiz tüm bu değişiklikler ile, bir madalyonun iki yüzü olarak da ifade edebileceğimiz, akrediflerin bağımsızlığı/soyutluğu ilkesi ve bankaların belgelerle bağlı olması kuralının gereklilikleri bir kere daha vurgulanmış; söz konusu temel ilkelerde esaslı bir yenilik getirilmese de, özellikle bankaların belgelerle bağlı olması kuralının uygulanmasında uluslararası alanda yeknesaklığı sağlamaya yönelik değişikliklerin yapıldığı ve uluslararası ticarette önemli bir finansman aracı olan akreditif mekanizmasının söz konusu itibarını zedeleyecek uygulamaların önüne geçilmesinin amaçlandığı gözlenmektedir.[92]

Belgelerin incelenmesi özelinde, UCP 600 m.14'e on iki bendi ile bir bütün olarak bakıldığında da, belgelerin incelenmesi bakımından uygulamaların birbiri ile daha tutarlı olmasının ve red sayısının azaltılmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu doğrultuda, farklı yorumlanabilecek ifadelerin kullanımlarından kaçınıldığı, esas itibariyle uygunluk ilkesinin temel alındığı, bunun yanı sıra ticarî faturalarla sınırlı olarak belgelere sıkı bağlılık ilkesinin uygulama alanı bulduğu -ki burada da harfi harfine uygunluğun aranmadığı- görülmektedir.[93]

---

92 Bu yönde bkz. Rodrigo, s. 12.

93 Aynı yönde bkz. Karim/Islam, s. 112-113.

V. SONUÇ

Uluslararası ticaretin sahip olduğu özellikler nedeni ile güvenilir bir ödeme mekanizmasına duyulan ihtiyaç neticesinde uygulamada ortaya çıkmış olan akreditif, söz konusu alanda en sık başvurulan yöntemlerden birisi olmuş ve hemen her ülke tarafından uygulanması nedeni ile, ICC tarafından, bu mekanizmanın işleyişini düzenleyen yeknesak kurallar oluşturulmaya çalışılmıştır. "UCP" şeklinde ifade edilen bu yeknesak kurallar, çeşitli zamanlarda yapılan revizyon çalışmaları ile, uygulamadaki ihtiyaçlara daha net cevaplar sunar hale getirilmeye çalışılmıştır.

Genellikle UCP'de yer alan düzenlemelere tâbi tutulan akreditif mekanizmasına yönelik uyuşmazlıklar, yorum ve bunun neticesinde görülen uygulama farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Bu hususun en göze çarpan örneklerinden biri, bankaların belgelerle bağlı olması kuralıdır. Çalışmada ifade edildiği üzere, UCP'nin en son revizyonu olan 2007 Revizyonu ile amaçlananlardan birisi de, söz konusu kurala ilişkin hususlarda farklı uygulayıcılar tarafından farklı yorumlarda bulunulmasının ve bunun neticesinde uygulamada farklılıklar meydana gelmesinin önlenmesi olmuştur. Böylece, uluslararası ticarette son derece önem arz eden "öngörülebilirlik" açısından önemli bir adım daha atılmış ve bu şekilde belge retlerinin de mümkün olduğunca azaltılabilmesi hedeflenmiştir.

Konu ile ilgili UCP 600'de yapılan değişiklikler dikkate alındığında, "belgelere sıkı bağlılık ilkesi"nin uygulama alanının daha da daraltılmış olduğu, "esas itibariyle uygunluk ilkesi"nin temel alındığı ve akreditiflerin ödeme mekanizması fonksiyonlarına vurgu yapıldığı görülmektedir.

Kanaatimizce, söz konusu değişiklikler, bankaların belgelerle bağlı olması kuralının uygulanmasında bir birlik sağlayabilecek niteliktedir. Fakat bunun için sadece UCP metninde yapılmış olan revizyon çalışmaları yeterli olmayacak, yorumlayıcı ve uygulayıcıların da, bu amacın uygulamaya en yararlı şekilde yansıtılmasına yardımcı olmaları gerekecektir.

Kaynakça

Kitaplar

Chuah Jason C. T., Law of International Trade, London, Sweet & Maxwell, 2001.

Commentary on UCP 600, Article-by-Article Analysis by the UCP 600 Drafting Group, ICC Publication No 680 (ICC Services, Publications Department, France).

Cranston Ross, Principles of Banking Law, 2nd ed., Oxford University Pres, 2002.

D'Arcy Leo/ Murray Carole/ Cleave Barbara, Schmitthoff's Export Trade – The Law and Practice of International Trade, 10th ed., London, Sweet & Maxwell, 2000.

Doğan Vahit, Uluslararası Ticarette Ödeme Aracı Olarak Akreditif, 2. Baskı, Ankara 2005.

King Richard, Gutteridge and Megrah's Law of Bankers' Commercial Credits, 8th ed., Europa Publications, 2001.

Kocaman Arif B., Türk Borçlar Hukukunda Havale, Ankara 2001.

Kostakoğlu Cengiz, Bankalar Kanunu Şerhi - Banka Kredi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar ve Akreditif, 4. Bası, İstanbul 2003.

Mckendrick Ewan, Sale of Goods, London - Hong Kong, LLP, 2000.

Özalp Abdurrahman, Dış Ticarette Yeni Kurallar UCP 600'ın Kullanılması ve Akreditif, 2. Baskı, İstanbul 2007.

Reisoğlu Seza, Akreditif ile İlgili 600 Sayılı Kuralların Uygulanması ve Sorunlar – Konferans (26 Eylül 2014), Ankara 2015 ("600 sayılı Kurallar" olarak anılacaktır).

Reisoğlu Seza, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif, Ankara 2009 ("Akreditif" olarak anılacaktır).

Şanlı Cemal/Ekşi Nuray, Uluslararası Ticaret Hukuku, 4. Bası, İstanbul, 2005.

Tekinalp Ünal, Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 2009.

von Houtte Hans, The Law of International Trade, 2nd ed., Sweet & Maxwell, 2002.

Wooler, Garth Christopher: Legal and Practice Perspectives on Documentary Credits under the UCP 600, (çevrimiçi) https://www.academia.edu/9111965/Legal_and_Practice_Perspectives_on_Documentary_Credits_Under_UCP_600

Yavuz Cevdet/Acar Faruk/Özen Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014.

Makaleler

Alavi Hamed, "Illegality as an exception to Principle of Autonomy in Documentary Letters of Credit: A Comparative Approach", 20 Kor. U. L. Rev. 3 2016 ("Principle of Autonomy" olarak anılacaktır).

Alavi Hamed, "Documentary Letters of Credit, Principle of Strict Compliance and Risk of Documentary Discrepancy", 19 Kor. U. L. Rev. 3 2016 ("Principle of Strict Compliance" olarak anılacaktır).

Al-Tawil Tareq, "Letters of Credit and Contract of Sale: Autonomy and Fraud", 16 Int'l Trade&Bus. L. Rev. 159 2013.

Bergami Roberto, "Will the UCP 600 Provide Solutions to Letter of Credit Transactions?", International Review of Business Research Papers, Vol. 3 No. 2 June 2007, 41-53 ("Solutions" olarak anılacaktır).

Bergami, Roberto: "UCP 600 rules – changing letter of credit business for international traders?", Int. J. Economics and Business Research, Vol. 1, No. 2, 2009, 191-203 ("UCP 600 Rules" olarak anılacaktır).

Davidson Alan, "Commercial Laws in Coflict-An Application of the Autonomy Principle in Letters of Credit", International Trade and Business Law Annual, April 2001, Vol. VI, 65-79.

Ekici Akın, "Akreditifte Lehtarın Dürüstlük Kurallarına Aykırı Olarak (Fraud) Bedeli Talep Etmesi ve Bu Durumda Akreditif Bedelini İştira (İskonto) Eden Bankanın Hukuki Durumu", Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, 157-177.

Ellinger E. Peter, "The UCP-500: Considering a New Revision", LMCLQ 2004 (February, Part I) 30 ("New Revision" olarak anılacaktır).

Ellinger E. Peter, "The Uniform Customs and Practice for Documentary Credits-the 1993 Revision", LMCLQ 1994, 377 ("1993 Revision" olarak anılacaktır).

Ellinger E. Peter, "The Uniform Customs-their nature and the 1983 revision', LMCLQ 1984, 578 ("1983 Revision" olarak anılacaktır).

Karim Ridoan/Islam Zahidul, "Critical Analysis of the Principle of Strict Compliance in Letter of Credit Operation with Relation to the UCP 600", *Journal of Asian and African Social Science and Humanities,* Vol. 2, No. 3, 2016, 105-114.

Karl Andreas, "Letters of Credit and 'The Doctrine of Strict Compliance'", (çevrimiçi) http://www.juridicum.su.se/transport/Forskning/Uppsatser/EssayKarl.pdf

Meral Nevin, "The Fraud Exception in Documentray Credits: A Global Analysis", Ankara Bar Review Vol. 5 Issue 2 2012, 39-76.

Özel Sibel, "Akreditif İlişkisinde UTO Kurallarının (UCP 600) Bankalar Arası İlişkiye Etkisi", (çevrimiçi) http://dosya.marmara.edu.tr/huk/Sempozyumyay%C4%B1nlar%C4%B1/ipekyolucanlan%C4%B1yor/Prof.Dr.sibel_ZEL.pdf

Rodrigo Thanuja, "UCP 500 to 600: A Forward Movement", 18 eLaw J. 1 2011.

Schulze WG, "The UCP 600: A New Law Applicable to Documentary Letters of Credit", 21 S. Afr. Mercantile L.J. 228 2009.

Setenay Yağmur, "Katılanlar Arasındaki Hukukî İlişkiler Açısından Akreditif", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, 737-770.

Taneja Pradeep, "UCP 600: A document restoring the credibility of L/Cs", (2007) 109(2) Business Credit 56.

Raporlar

Position Papers n° 1, 2, 3, 4 on UCP 500, (çevrimiçi) https://cdn.iccwbo.org/content/uploads/sites/3/1994/09/Position-Papers-nC2B0-1-2-3-4-on-UCP-500.pdf

Tezler

Demir Gönenç, Vesikalı Kredilerde (Akreditifte) Hile Kuralı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2007.

Yabancı Mahkeme Kararları

BGE 100 (1974) II 150

Equitable Trust Co of New York v. Dawson Partners [1927] 27 Lloyd's Rep. 49.

Intraco Ltd. v. Notis Shipping Corporation of Liberia ("The Bhoja Trader") [1981] 2 Lloyd's Rep. 256.

Power Curber International Ltd. v. National Bank of Kuwait [1981] 2 W.L.R. 1233.

R.D. Harbottle (Merchantile) Ltd. v. National Westminster Bank Ltd. [1978] Q.B. 146.

Sztejn v. J. Henry Schroder Banking Corporation (1941) 31 N.Y.S. 2d 631.

Ward Petroleum Corp. v. Federal Deposit Ins. Corp. 903 F.2d 1299 (1990).

İnternet Siteleri

https://home.heinonline.org

https://iccwbo.org

https://kazanci.com.tr

https://www.law.cornell.edu

https://www.steamshipmutual.com